

Pääkaupunkiseudun ateistit ry:n oma-aloitteinen lausunto ministerin juhlallisesta valasta ja vakuutuksesta

Asia: Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi valtioneuvostosta annetun lain muuttamisesta (HE 84/2018 vp)

Eduskunnan perustuslakivaliokunnalle

Motto: Omantuntonsa tähden allekirjoittanut olisi mahdollisena ministerinä antamatta vakuutusta, jonka kaavassa sana ”omantuntoni” esiintyy kaavan valmistelutavan vuoksi omituisesti neljästi.

Ehdotamme yksinomaista vakuutusta ja sille parempaa kaavaa sivuilla 7–8.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan valtioneuvostosta annettuun lakiin lisättäväksi 4 a § *Ministerin juhlallinen vala ja vakuutus* sekä 4 b § *Ministerin juhlallisen valan ja vakuutuksen kaava* (siis 4 §:n *Ministerit* perään).

Uuden uskonnollisen valan luomisesta tulisi kuitenkin tyystin luopua jo niistä samoista syistä, joiden tähden luovuttiin todistajan ja asiantuntijan sekä tuomarin uskonnollisista valoista yksinomaisten vakuutusten hyväksi. Siksi perustuslakivaliokunnan olisi pyydettävä lausunto lakivaliokunnalta. Ehdotetulla ministerin valalla on yhteytensä virkavalaan, josta siitäkin olisi luovuttava. Siksi lausunto olisi pyydettävä myös valtiovarainvaliokunnalta.

Tässä lausunnossa keskitytään itse hallituksen esityksestä lähteviin syihin.

Esityksessä todetun mukaan ministerin juhlallisen valan vannominen tai ministerin juhlallisen vakuutuksen antaminen ei luo valtioneuvoston jäsenelle oikeuksia eikä velvollisuuksia. Se ilmenee myös niiden kutsumisesta juhlalliseksi. Sikäli niiden säätämisestä voitaisiin luopua. Joka tapauksessa ministeri itse saattaisi olla ja hänen olisi syytäkin olla valaa vannomatta ja vakuutusta antamatta, jos erityisesti vakuutuksen kaava on keltoton, kuten ehdotettu vakuutuksen kaava syrjivästi on. Siksikään uutta valaa ei tulisi säätää.

Kaavat. Esityksessä 4 b §:n yksityiskohtaisten perustelujen mukaan valan ja vakuutuksen kaavojen muotoiluissa on käytetty (voimassaolevia) virkavalan ja -vakuutuksen kaavoja sekä vanhoja (1.1.2017 voimaan tulleen tuomioistuinlain kumoamia) tuomarinvalan ja -vakuutuksen kaavoja. Se vastaa virkavalasta ja virkavakuutuksesta sekä tuomarinvalasta ja tuomarinvakuutuksesta annetun asetuksen (1183/1987), ”vala-asetuksen”, 31.12.2017 saakka voimassa olleen 3 §:n *Valtioneuvoston jäsenen vala ja vakuutus* käytäntöä siten, että kaksi valaa on muokattuina yhdistetty yhdeksi valaksi ja kaksi vakuutusta on muokattuina yhdistetty yhdeksi vakuutukseksi.

Seuraavassa on ehdotettu ministerin juhlallisen valan kaava ja ehdotettu ministerin juhlallisen vakuutuksen kaava esitetty tarkastelua varten yhdessä niin, että niiden toisistaan poikkeavat osat ovat valan kaavassa kursivoituina ja vakuutuksen kaavassa hakasuluissa:

”Minä N.N. lupaan ja *vannon kaikkivaltiaan ja kaikkitietävän Jumalan edessä* [vakuutan kunniani ja omantuntoni kautta], että minä ministerin tehtävässäni noudatan perustuslakeja ja muita lakeja sekä toimin oikeudenmukaisesti ja puolueettomasti kansalaisten ja yhteiskunnan parhaaksi. Minä N.N. lupaan ja *vannon Jumalan ja hänen pyhän evankeliuminsa kautta* [vakuutan kunniani ja omantuntoni kautta], että minä parhaan ymmärrykseni ja omantuntoni mukaan kaikissa ratkaisuisiani tahdon tehdä ja teen oikeutta niin köyhälle kuin rikkaallekin ja toimin *Jumalan ja Suomen* [Suomen] valtakunnan lain ja laillisten sääntöjen mukaan: etten koskaan minkään varjolla lakia vääritele enkä vääryyttä edistä sukulaisuuden, lankouden, ystävyysyden, kateuden ja vihan tahi pelon tähden taikka lahjan ja antimien tahi muun syyn takia. Kaiken tämän tahdon täyttää ja täytän uskollisesti, rehellisenä ja totisena, ilman kavaluutta ja juonia, *niin totta kuin Jumala minua autta- koon ruumiin ja hengen puolesta* [kunniani ja omantuntoni kautta].”

Valan/vakuutuksen kaavan ensimmäinen virke on saatu vala-asetuksen 5 §:ssä säädetyn virkavalan/virkavakuutuksen kaavasta korvaamalla siinä sana ”virassani” sanoin ”ministerin tehtävässäni”. Mutta 1.3.2000 voimaan tul- lut Suomen perustuslaki kumosi siihen asti voimassa olleet neljä eri perus- tuslakia, joten kaavoissa monikko ”perustuslakeja” olisi korvattava yksiköllä ”perustuslakia”. Voi lisäksi kysyä, onko todella oikeaan osuvaa kaavoissa lu- vata nimenomaisesti puolueettomasti toimimista, kun kerran valtioneuvosto muodostetaan eduskuntavaalien tuloksen nojalla ja ministerin on silloin toi- mittava kansalaisten ja yhteiskunnan parhaaksi juuri oman taustaryhmänsä asian ajamisen kautta. Virkamiehiltä ja tuomareilta voidaan vaatia puoluee- tonta toimintaa virkavalan ja -vakuutuksen sekä tuomarinvakuutuksen mu- kaisesti, ministereiltä ei.

Valan kaavan toinen ja kolmas virke on saatu oikeudenkäymiskaaren (4/ 1734) 1 luvun 31.12.2016 saakka voimassa olleessa 7 §:ssä säädetyn tuoma- rinvalan kaavasta korvaamalla sana ”tuomioissa” sanalla ”ratkaisuisiani”, sa- na ”tuomitsen” sanalla ”toimin”, (jo aiemmin vakiintuneesti) sana ”Ruotsin” sanalla ”Suomen”, sana ”lain” sanoin ”valtakunnan lain” ja sanat ”totisena tuomarina” sanalla ”totisena” (mitä sillä tarkoitettaisiin?); lisäksi viimeisen virkkeen edeltä oli pois jätetty seuraava teksti: ”enkä syytöntä syylliseksi taik- ka syyllistä syyttömäksi tee. Minä en myöskään ennen tuomion julistamista enkä sen jälestä ilmaise oikeutta käyville enkä muille niitä neuvotteluita, joita Oikeus suljettujen ovien takana pitää.”

Sana ”valtakunnan” on peräisin muutetuista virka- sekä uskollisuus- ja kuuliaisuusvalan kaavoista annetusta asetuksesta (85/1918), tuomarille tehdystä lisäyksestä valankaavaan Suomen virka- ja palvelusmiehille. Kaava oli voimassa 31.12.1987 asti.

Vakuutuksen kaavan toinen ja kolmas virke on selvästikin saatu noudattaen soveltuvin osin valan kaavan vastaavia virkkeitä, kuten oikeudenkäymiskaaren 1 luvun 31.12.2016 saakka voimassa olleen 6 a §:n mukaan tuomarin vakuutus annettiin noudattaen soveltuvin osin tuomarinvalan kaavaa.

Torstaina 31.5.2018, jolloin valtioneuvosto antoi alkuperäisen hallituksen esityksen (HE 70/2018 vp), esityksen verkkoversioissa vakuutuksen kaavassa luki itsepintaisesti ja siten tarkoitukselliselta tuntuen *Jumalan ja Suomen* kuten valankin kaavassa. Tästä pelästyneenä allekirjoittanut kanteli asian esittelystä oikeuskanslerille vielä samana päivänä ennen virka-ajan päättymistä ja saatti samalla kantelunsa myös sekä esittelijän että valtioneuvoston kanslian tietoon. Kantelun mukaan kyseessä oli loukkaus sellaista ministeriä kohtaan, joka ei vanhoisi valaa, ja mahdollisen vahingonkin tapauksessa piittaamattomuus valtion sekulaariutta ajavia kohtaan. Kaava korjattiin 1.6.2018. Keskiviikkona 13.6.2018 valtioneuvosto peruutti tämän hallituksen esityksen ja antoi uuden, korjatun mukaisen (HE 84/2018 vp). Oikeuskanslerin 31.8.2018 antaman vastauksen mukaan asiassa ei ollut menetelty virheellisesti. Mutta joka tapauksessa tuokin seikka kertoi, että oli toimittu valan kaava edellä.

Valan kaavan viittaukset Jumalan pyhään evankeliumiin sekä Jumalan lakiin (ja Jumalan laillisiin sääntöihin?) kiinnittävät valan yksiselitteisesti evankelis-luterilaiseen valta- ja valtiokirkollisuuteen. Kaavan jälkimmäisten virkkeiden pohja on valtion puhdasoppisuuden ajalta, joten on aiheellista kysyä, onko ylipäätään asianmukaista enää nykyisenä aikana sitouttaa ministeri Jumalan lakiin, siis myös ministerin valmistellessa alaltaan uutta lainsäädäntöä, vaikka ”Jumalan laki” täysin epämääräistä onkin.

Valan kaavan ensimmäisen virkkeen ilmaisu *vannon kaikkivaltiaan ja kaikkietävän Jumalan edessä* saatiin, kun virkavalan kaavassa haluttiin luopua aiemman kaavan 1918–1987 (jopa ylenmäärin) tunnustuksellisesta ilmaisusta *vannon Jumalan ja Hänen pyhän evankeliuminsa kautta* (sekä myöskin todistajan valan kaavan ilmaisusta *vannon kaikkivaltiaan ja kaikkietävän Jumalan kautta*). Ristiriitaisesti valan kaavaan haluttaisiin kuitenkin nyt ottaa myös ilmaisu *vannon Jumalan ja hänen pyhän evankeliuminsa kautta* asian historiallinen kehitys ja sen merkitys näin täysin unohtaen.

Toisaalta Jumalan kuvailu kaikkivaltiaaksi ja kaikkietäväksi sisältää itessään ristiriidan, sillä kaikkivaltiaanhan pitäisi pystyä luomaan sellaisen asian, jota kukaan ei voi tietää, jolloin kukaan ei voi olla kaikkietävä. Toki jo kaikkivaltius on tunnetusti ristiriitainen käsite.

Valassa käskylause [tässä] *Jumala minua auttakoon ruumiin ja hengen puolesta* olisi rukous, eikä se ole totta eikä epätotta, vaikka väitelause *Jumala minua auttaa ruumiin ja hengen puolesta* voisi taas olla lausujalleen mielekästä ja totta. Mitä siis (mielettömällä) ilmaisulla *niin totta kuin Jumala minua auttakoon ruumiin ja hengen puolesta*, joka ei ole rukous, olisi silloin ylipäättään haluttu ja voitu tarkoittaa? Eiköpähän vain seuraavaa: ”tai muuten jättäköön Jumala minut auttamatta” eli ”tai muuten minut Piru periköön”. Kyseessä olisi **loitsu** tai **kirous** valan tueksi. Siis valtiollista uskonnon hyväksikäyttöä tavalla, joka ei ole kovin kaunista asianomaista uskontoa kohtaan. Virkavalan kaava ei puolestaan enää pääty tällaiseen loitsuun, toisin kuin päättyi sen edeltäjä.

Onko lainkaan asiallista sallia julkiselle vallalle saati vaatia julkiselta vallalta uskonnollisten, erityisesti (oletettavasti) tietyn uskonnon mukaisten tekstien tuottamista? Uskonnollisen valan kaavan laatiminen ei voi enää olla lain säätämiseen kuuluva asia. Uskonnollisten tekstien laatiminen on jätettävä uskonnollisille yhdyskunnille, niiden omiin tarkoituksiin.

Alempana tarkastellaan myös valan toteutuksen ongelmia.

Vakuutuksen kaavan arviointi: syrjintää. Hallituksen esityksen luonnoksessa 19.3.2018 vakuutuksen kaavan ties mitä tavoitellut omistusliitteetön ilmaisu *lupaan ja vakuutan kunnian ja omantunnon kautta* oli ei ainoastaan kieliopin vastaisuudessaan vaan erityisesti myös asiattomassa epämääräisyydessään loukkaava. Yhdistyksemme lausunto sai toki omistusliitteet paikoilleen niin kuin ne ovat paikoillaan voimassa olevissa vakuutusten kaavoissa. Mutta jo tuo seikka osoitti huonoa paneutumista vakuutuksen kaavan laadintaan.

Ministerin juhlallisen vakuutuksen kaavassa ilmaisu *lupaan ja vakuutan* esiintyy kahdesti, ilmaisu *kunniani ja omantuntoni kautta* kolmesti ja sana *omantuntoni* jopa neljästi. Hallituksen esityksessä tarkoituksellisesti paisuteltu ilmaisu *toimin Suomen valtakunnan lain ja laillisten sääntöjen mukaan* sekä vanhahtava ilmaisu *etten koskaan minkään varjolla lakia vääristele enkä vääryyttä edistä* toistavat (sinänsä vanhentuneen) ilmaisun *noudatan perustuslakeja ja muita lakeja*. Nämäkin seikat vain kertovat siitä syrjinnästä, että vakuutuksen kaavaa ei ole pyrittykään laatimaan itsenäiseltä pohjalta.

Kaavan kaksi jälkimmäistä virkettä ovat vaivaannuttavat, vanhahtavuudessaan naurettavatkin. Ilmaisuihin *tahdon tehdä ja teen* sekä *tahdon täyttää ja täytän* on ihmeteltävää tarpeetonta toistoa. Ilmaisua *niin köyhälle kuin rikkaallekin* ei nykykielessä käytetä; ulkomaalainen voi myös asiallisesti huomauttaa, että Suomessa ei ole köyhiä; ja onko keskituloiset tai -varallisuuksiset unohdettu? Vakuutuksen kaavan sana *lankouden* saa pohdiskelemaan, puhuuko kukaan enää langoista ja kattaako sana myös kälyt.

Kaavassa ministeri ei kuitenkaan lupaa olla ajamatta oikeudetta omaa henkilökohtaista taloudellista etuaan, mikä kuitenkin erityisesti yritystoiminnassa olisi ministerille helpompaa kuin olisi ollut tuomarille. Toisaalta kaikista kaavan lupauksista ja vakuutuksista sekä pitkistä luetteloista huolimatta ministerin onkin tarvittaessa jäävättävä itsensä, mitä taas tuomari ei aina voinut tehdä. Sana *totisena* on nykymerkityksessään kaavassa asiaton; sen hyväksyvä on kohde pilkalle, jota ei tarvitsisi leikkimielisyydellä lieventää.

Kaavan jälkimmäiset virkkeet ovatkin täysin turhat. Niiden tiedetään olevan mukana vain, koska valan kaavaa varten oli haluttu saada mukailtavaksi lainsäädännöstä jo kumottua valatekstiä luterilaisen puhdasoppisuuden ajalta. Ryhtyessään tehtäväänsä valtioneuvoston jäseneksi nimitetty ja ministeriksi määrätty tekisi silloin parhaiten niin itseään kuin muita kohtaan jättämällä osallistumatta koko valan vannomisen ja vakuutuksen antamisen tilaisuuteen.

Vakuutuksen kaava olisi sommiteltava itsenäiseltä pohjalta ajanmukaiseksi ja lyhyeksi, sillä miksi vakuutuksen valitsevan olisi tarpeettomasti jouduttava kärsimään siitä, mihin valan kaavalla on mahdollisesti pyritty. Sellaiseen vakuutuksen kaavan ehdotelmaan palataan alla.

Virka-valasta ja -vakuutuksesta. Nykytilan arviointia koskevan luvun 2.3 mukaan tuomioistuinlain 1 luvun 7 §:n sisältämä tuomarinvakuutuksen kaava on kirjoitettu erityisesti tuomareita taikka muussa virassa tai tehtävässä tuomiovaltaa käyttäviä henkilöitä varten. Ministeri taas käyttää hallitusvaltaa, ei tuomiovaltaa.

Tällöin tuomioistuinlain kanssa ristiriitaisia vala-asetuksen säännöksiä ei olisi lainkaan saanut noudattaa. Siten, paitsi että ministerin olisi ollut jätettävä tuomarinvala vannomatta, ministeri ei olisi myöskään saanut enää antaa tuomarinvakuutusta. Täten ministerin olisi ollut ainoastaan joko vannottava virkavalala tai annettava virkavakuutus, joten ministeri ei olisi koskaan joutunut harkitsemaan valan ja vakuutuksen yhdistelmää.

Tätä kun olisi noudatettu, ehdotettu ministerin vala ja vakuutus koostuisi varmaankin vain sen ensimmäisestä virkkeestä.

Silloin myös uskonnollisesta virka-valasta luopuminen yksinomaisen virkavakuutuksen hyväksi, mikä pitäisi toteuttaa, ja ministerin valasta luopuminen olisivat paremmin toisiinsa yhdistettävissä.

Perustuslain 80 §:n tähden vala-asetuksesta olisi nostettava vähintäänkin virka-valan ja -vakuutuksen kaavat (korjattuina) valtion virkamieslakiin. Virka-valasta luopuminen olisi luonnollista toteuttaa siinä yhteydessä.

Joka tapauksessa on huomattava, että yksikään ministeri ei ole antanut sekä virka- että tuomarinvakuutusta niiden nykyisten kaavojen mukaisesti ja että näiden kaavojen yhdistelmään nähden ehdotettu ministerin vakuutuksen

kaava olisi tyyllisesti paha takapakkia.

Keskusviraston ja maaherran poistunut tuomarivala ja -vakuutus.

Todettakoon, että virkavalan ja tuomarinvakuutuksen yhdistelmän eteen ovat 1.1.2018 (tai 1.1.2017) alkaen joutuneet vain ministerit. Nimittäin vala-asetuksesta poistettiin 1.1.2018 alkaen tarpeettomana 9 §:n 2 kohdan säännös keskusviraston ja maaherran tuomarivalan vannomisesta tai tuomarinvakuutuksen antamisesta valtioneuvoston yleisistunnossa. Näillä virkamiehillä oli tämä velvollisuus vala-asetuksen 2 §:n nojalla sikäli kuin he yksin tai kollegiaalisessa menettelyssä ratkaisivat hallintolainkäyttöön kuuluvia asioita. Se tehtävä oli heiltä kuitenkin jäänyt taakse jo yli 20 vuotta sitten, vaikka voikin kysyä, jatkuiko tuomarivalaa ja -vakuutusta koskeva perinne siitä huolimatta.

Parempi vakuutuksen kaava. Kelvollinen vakuutuksen kaava saataisiin ottamalla mallia tasavallan presidentin juhlallisen vakuutuksen sekä eduskunnan puhemiehen ja varapuhemiesten juhlallisen vakuutuksen ytimekkäistä, mihinkään vetoamattomista kaavoista. Ministerihän ei ole virkamies eikä tuomari vaan hänkin ylimmän hallitusvallan käyttäjä. Tällöin hallituksen esityksen ministerin vakuutuksen kaavan ensimmäisestä virkkeestä olisi jätettävä pois lupaaminen ja vakuuttaminen kunniansa ja omantuntonsa kautta ja jätettävä pelkkä vakuuttaminen. Eduskunnan puhemiehen vakuutuksen kaavan ilmaisun ”puhemies” mukaisesti ilmaisun ”ministerin tehtävässäni” sijasta riittäisi ”ministerinä”. Tarvittaisiin yksikkö ”perustuslakia”. Tämän jälkeen virkavakuutuksen kaavasta otetusta tekstistä ”sekä toimin oikeudenmukaisesti ja puolueettomasti kansalaisten ja yhteiskunnan parhaaksi” olisi, kuten yllä perusteltiin, jätettävä pois sana ”puolueettomasti”. Mutta oikeudenmukaisuuden edistäminen on taas vakiintunutta politiikan puhetta, joten olisi asiallista, että ministeri edelleenkin vakuuttaisi toimivansa oikeudenmukaisesti. Jotta kuitenkin vältettäisiin suora lainaus virkavakuutuksen kaavasta, olisi parempi seurata hallituksen esityksen luonnoksen 19.3.2018 vakuutuksen tekstiä ”sekä toimin tasapuolisesti isänmaan ja kansalaisten sekä yhteiskunnan jäsenten parhaaksi”. Tällöin sana ”tasapuolisesti” olisi syytä jättää pois sanaan ”puolueettomasti” rinnastuvana. Lisäksi kansalaisemme, ainakin täällä asuvat, sisältyvät yhteiskuntamme jäseniin muiden täällä asuvien ohella, joten sana ”kansalaiset” voitaisiin jättää pois ja näin keventää ilmaisua. Näin saataisiin alustavasti seuraava kaava: ”Minä N.N. vakuutan, että minä ministerinä noudatan perustuslakia ja muita lakeja sekä toimin oikeudenmukaisesti isänmaan ja yhteiskunnan jäsenten parhaaksi.”

Tämän jälkeen kaavaa voitaisiin jatkaa soveltaen perustuslain 1 §:n *Valtiosääntö* 2 momentin jälkimmäistä virkettä kuten oivaltavasti seuraavassa hallituksen esityksen luonnoksen kaavan virkkeessä: ”Tehtävässäni toimin ih-

misarvon loukkaamattomuuden ja yksilön vapauden ja oikeuksien turvaamiseksi sekä edistären oikeudenmukaisuutta yhteiskunnassa.” (Kaavassa oli todellisuudessa pilkku ensimmäisen ”ja”-sanalla paikalla.) Tällöin olisi kuitenkin toistojen välttämiseksi jätettävä pois sanat oikeudenmukaisuuden edistämisestä yhteiskunnassa. Tätä jatkoa ei kuitenkaan otettaisi eri virkkeeksi, vaan se voitaisiin sijoittaa yllä johdettuun kaavan alkuosaan sanalla ”turvaten”, joka vastaa sanamuotoa ”edistären”, tai vielä paremmin sanoilla ”turvaten tehtävässani”. Lisäksi mainittu ”ja”-sana olisi hyvä korvata ”sekä”-sanalla. Jatko siis olisi seuraava: ”turvaten tehtävässani ihmisarvon loukkaamattomuuden sekä yksilön vapauden ja oikeudet”. Tämä jatko ehkä sisältyisi ministerin vakuutukseen perustuslain noudattamisesta, mutta tätä perustuslain osaa olisi kyllä syytä tällä tavoin erikseenkin korostaa kehotukseksi ja rajoitukseksi ministerin toiminnalle. Sattumoisin tämä olisi erityisen tärkeää omalle yhdistyksellemme.

Vakuutus olisi tällöin myös säädettävissä ministerin ainoaksi velvoittautumisen muodoksi.

Kaksi eri pykälää olisi samalla yhdistettävissä yhdeksi ainoaksi pykäläksi.

Hallituksen esityksen tavoite (4 a §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa), että vakuutus annettaisiin aina, kun tasavallan presidentti on nimittänyt henkilön valtioneuvoston jäseneksi, olisi säänneltävissä kevyemmin kuin hallituksen esityksessä ja jopa kevyemmin kuin hallituksen esityksen luonnoksessa. Mallia voitaisiin nimittäin ottaa tasavallan presidentin sekä eduskunnan puhemiehen ja varapuhemiesten vakuutuksia koskevasta sääntelystä ja säännellä ministerin juhlallisen vakuutuksen antamisesta lyhyesti seuraavalla tavalla: ”Ryhtyessään tehtäväänsä valtioneuvoston jäsen antaa valtioneuvoston yleisistunnossa seuraavan juhlallisen vakuutuksen:” Perustuslain 61 ja 64 §:ien mukaan valtioneuvoston jäsenyys alkaa presidentin nimityksestä ja päättyy valtioneuvoston tai ministerin eroon (ellei ministerin kuolemaan). Valtioneuvoston jäsenyys ei siis sinällään säily hallituksen vaihdoksissa. Virkakavalasta ja virkavakuutuksesta sekä tuomarivalasta ja tuomarinvakuutuksesta annetun asetuksen (1183/1987) 13 § *Valan vannomis- ja vakuutuksen antamisvelvollisuuden täyttäminen* ei enää koskisi ministerin juhlallista vakuutusta, joten senkään puolesta ei voisi syntyä tulkintaa, että aiemman valtioneuvoston jäsenyyden aikana annettu ministerin juhlallinen vakuutus korvaisi uuteen valtioneuvoston jäsenyyteen liittyvän ministerin juhlallisen vakuutuksen antamisen.

Näin olemme päätyneet seuraavaan omaan ehdotukseemme. Ehdottamassamme vakuutuksen kaavassa ei ole mitään oleellisesti omaperäistä. Kaava olisi sen lyhyden vuoksi helppo opetella ulkoa.

Ehdotuksemme. Ehdotamme *lisättäväksi* valtioneuvostosta annettuun la-

kiin (175/2003) uusi 4 a § seuraavasti:

4 a §

Ministerin juhlallinen vakuutus

Ryhtyessään tehtäväänsä valtioneuvoston jäsen antaa valtioneuvoston yleisistunnossa seuraavan juhlallisen vakuutuksen:

”Minä N.N. vakuutan, että minä ministerinä noudatan perustuslakia ja muita lakeja sekä toimin oikeudenmukaisesti isänmaan ja yhteiskunnan jäsenten parhaaksi turvaten tehtävässäni ihmisarvon loukkaamattomuuden sekä yksilön vapauden ja oikeudet.”

Perinteikkyys. Eduskunnan puhemiehen ja varapuhemiesten juhlallisesta vakuutuksesta on säädetty Suomen Suuriruhtinaanmaan Valtiopäiväjärjestyksessä (20.7.1906), valtiopäiväjärjestyksessä (7/1928) ja eduskunnan työjärjestyksessä (40/2000). Tasavallan presidentin juhlallisesta vakuutuksesta on säädetty Suomen Hallitusmuodossa (17.7.1919/94) ja Suomen perustuslaissa (731/1999). Kaavat ovat uudistuksissa säilyttäneet alkuperäiset muotonsa vain hiukan lyhennettyinä ja edellisessä kaavassa myös kaksi asiaankuuluvaa muutosta tehtyinä. Vakuutukset ovat siis 112 vuotta ja 99 vuotta vanhat.

Virkavalan ja tuomarinvalan vannomisesta annetussa asetuksessa (30.4.1964/214) viitattiin virkavalan kaavan osalta muutetuista virka- sekä uskollisuus- ja kuuliaisuusvalan kaavoista annettuun asetukseen (85/1918). Tätä kaavaa muutettiin ja yksinkertaistettiin merkittävästi vala-asetuksessa (1183/1987), jossa myös virkavakuutuksen kaava on ensimmäistä kertaa eksplisiittisesti esitettyinä. Lisäksi vala-asetuksessa supistettiin tuntuvasti siinä tarkoitettujen virkamiesten piiriä.

Painetta aiempia asetuksia vastaan vielä 1980-luvullakin oli tuonut monen kieltäytyminen (virkavalasta ja) virkavakuutuksesta. Allekirjoittanut itse kieltäytyi antamasta virkavakuutusta sen kaavan militaristisen sisällön vuoksi tultuaan valituksi matematiikan assistentin virkaan 1980-luvun alkupuolella.

Tuomarinvalalla on toki ollut pitkät perinteet. Maunu Eerikinpojan maanlaki, joka on vuodelta 1347 — tai niin ainakin sanoi Mantereen ja Sarvan *Historian oppikirja keskikouluille 1* (1961), sisälsi tuomarinvalan kaavan. Mutta oleellista on, että nämä kaavat eivät ole kestäneet nykyaikaan asti. Tuomarinvakuutuksen kaava tuomioistuinlaissa on huomattavasti yksinkertaisempi ja lyhyempi kuin siihenastinen tuomarinvalan kaavaa vastaava kaava.

Ministereille valat ja vakuutukset säädettiin vasta mainitussa vuoden 1964 asetuksessa, ja tällä velvollisuudella on ikää siis vain 54 vuotta. Ministerit ovat täten kulkeneet vastavirtaan siihen nähden, että toisaalta valoista ja vakuutuksista on yritetty päästä eroon. Ministerit kulkisivat vasta-

virtaan myös sikäli, että hallituksen esityksessä heille ehdotetaan palautettavaksi osaksi valan tai vakuutuksen kaavaa vanhahtava ja pitkä tuomarinvalan tai -vakuutuksen kaava mukautetussa muodossa, kun taas nykyinen tuomarinvakuutuksen kaava on ajanmukainen ja lyhyt. Ministerit kulkisivat vasta-virtaan edelleen myös sikäli, että heille esitetään vakuutuksen rinnalle valaa, kun taas valoista on laajalti jo luovuttu vakuutusten hyväksi.

Perinnesyyt ja valtavirtainen kehitys puhuvat ehdotuksemme puolesta.

HE-luonnoksen moni- tai yleisuskontoinen ja Raamattuton valan kaava hylättiin. Hallituksen esityksen luonnoksen valan kaavassa puhuttiin kaikkivaltiaasta ja kaikkitietävästä mutta muutoin yksilöimättömästä Jumalasta, jolloin luonnoksessa, sen luvussa suhteesta perustuslakiin ja säätämistäjärjestyksestä, mutta ei enää hallituksen esityksessä, saatettiin väittää, että esitetty valan kaava oli luonteeltaan sellainen, että se soveltui käytettäväksi myös muille uskontokunnille kuin kristinuskolle — toki vain monoteistisille. Yksikään lausunnonantaja ei väittänyt tätä vastaan eikä toivonut valan muotoilemista vain kristinuskolle soveltuvaksi. Päinvastoin, rekisteröity uskonnollinen yhdyskunta Totuuden Ystävät esitti lausunnossaan, että valassa ”Jumala” olisi korvattava ”X:llä” sen laajemman sovellettavuuden tähden. Yhdistyksemme lausunto taas ehdotti, että uskonnollisuus pelkistettäisiin muotoon ”vannon N.N.:n edessä”, monikollisuus tällöin sallittuna.

Uskonnollisen mutta mihinkään tiettyyn uskontoon sitoutumattoman ja tällöin mahdollisesti hyvin monille eri uskonnoille sopivan tai paremminkin **yleisuskonnollisen** valan kaavan laatiminen (erityisesti muodossa *vannon N.N.:n edessä*) ei olisi samalla tavoin ollut vastoin julkiselle vallalle sopivaa tehtävää kuin on hallituksen esityksessä lähinnä evankelis-luterilaisen valan-kaavan sommittelu sen kirkolle vieraine loppuloitsuineen.

Lausunnossamme todettiin luonnostellun valan kaavan soveltuvan paitsi niille, jotka tutkimuskyselyissä kertovat, että uskovat Jumalaan, kuten Raamatussa kuvaillaan (24 %), niin myös jossain määrin niille, jotka taas kertovat, että eivät usko Jumalaan, kuten Raamatussa kuvaillaan, mutta uskovat, että maailmankaikkeudessa on joku muu korkeampi tai hengellinen voima (45 %). Tässä vastausvaihtoehtojen muotoilut ja prosenttiosuudet ovat Helsingin Sanomien 30.5.2018 uutisoimasta Pew Research Center -tutkimuslaitoksen 15 länsieurooppalaisen maan kansalaisille osoittaman kyselyn tuloksista Suomen osalta. Vaikka tuollaiseen korkeampaan voimaan uskovan ei tarvitse liittää tähän kaikkivaltiuden ja kaikkitietävyyden luonnehdintaa eikä kutsua tätä Jumalaksi eikä rukoilla tätä, niin siten ajatteleva kirkon tapauskovainen olisi kuitenkin saattanut olla valmis vannomaan luonnoksessa muotoillun valan.

Ratkaisevaa luonnostellussa valan kaavassa oli, että kun valan Jumalaa ei

liitetty kristinuskuon, niin tällöin valaa ei myöskään olisi voitu liittää Raamattuun. Muuhun korkeimpaan voimaan kuin Raamatussa kuvailtuun Jumalaan uskova ei olisi valalleen Raamattua kaivannutkaan, päinvastoin. Raamattua ei myöskään olisi voitu asettaa pöydälle kenenkään valan vannojan eteen. **Itse asiassa olisi ollut oikeudetonta vannojan vakaumuksen utelua kysyä tältä, haluaisiko hän käyttää Raamattua.** Kirkkoon kuuluvaakaan vannojaa ei olisi saanut Raamatun tarjoamisen testillä pakottaa ilmaisemaan, uskooko hän niin kuin kirkko opettaa, vaiko toisin. Sellainenhan olisi vaatinut tuekseen nimenomaisen lain säännöksen eli tarkemmin sanoen kaksi eri valan kaavaa.

Valan valinheet ministerit olisivat tietysti vannoneet sen yhdessä, jolloin kukaan ei olisi tiennyt, mitä eri järjestäytyneitä tai yksityisiä uskontoja siinä samalla kertaa harjoitettaisiin. Tilanteen olisi toki voinut joku kokea epä-mukavaksi tai jopa omantuntonsa vastaiseksi, jolloin tällaisen ihmisen olisi pitänytkin valita vakuutus.

Esitimme lausunnossamme nämä huomiomme valakaavaluonnoksen yllättäväksi paljastuneesta luonteesta, jotta olisimme siten saaneet koko laatijoilleen kaiketi sillä tavoin hankalaksi osoittautuvan valan poistetuksi yksinomaisen vakuutuksen hyväksi. Mutta hallituksen esityksessä moniuskontoinen tai yleisuskonnollinen vala olikin vain korvattu valtakirkollisella valalla vastoin tavoitettamme. Raamattua ei kuitenkaan niin välttämättä mukaan saada, kuten alla nähdään.

Valan puolusteluista hallituksen esityksessä. Tähänastiset uskonnolliset valat ovat syntyneet valtakirkon hallitsemassa ympäristössä itsestäänselvyyksinä, joita ei ole edes tarvinnut perustella. Ne eivät syntyneet mitään ”valintaoikeutta” toteuttamaan. Hallituksen esityksessä taas on koettu tarpeelliseksi antaa uudelle ministerin valalle pitkälliset perustelut. Nämä perustelut ja valan kaava samalla osoittavat, miten omituinen ja vanhentunut ajatus ehdotus uudesta valasta on.

Vuoden 1987 alusta uskonnonvapauslain muutos salli vakuutuksen antamisen valan vannomisen sijasta kaikille uskonnollisiin yhdyskuntiin kuuluville. Muutoksen siirtyminen niin myöhäiseksi oli yhteiskunnan tukea valtakirkolle, jolle sekulaari vakuutus oli ollut ongelma, mutta nykyään yhteiskunnassa ongelmana on uskonnollinen vala.

Vakuutus ei tarvitse rinnalleen valaa vaikka vala rinnalleen vakuutuksen. Kuitenkin nyt jälleen on valitettavasti laadittu valan kaava ensin ja vakuutuksen kaava sitten mukautettu siitä.

Johdannossa valaa puolustellaan rinnastamalla edelleenkin lääkärinvala virheellisesti virkavalaan ja sotilasvalaan. Mutta, kuten lausuimme, lääkärinvala (1997) ei ole uskonnollinen eikä osa lainsäädäntöä (1994). Lääkärinvala,

poliisin eettinen vala (2001) ja opettajien Comeniuksen vala (2017) ovat ammatillisina vakuutuksina sisällöltään mielekkäitä, kuten ovat myös hammaslääkärin vala ja pelastajan vala. Ehdotettu ministerin vakuutus, saati vala, ei sitä ole. Parempi vertailukohde voisi toki olla sisällöltään mielekäs kirjallinen auktorisoidun kääntäjän vakuutus, sillä siitä säädetään lailla (1231/2007) ja asetuksella (1232/2007).

Hallituksen esitys viittaa useaan kertaan siihen, että uskonnollisen valan vannominen on uskonnon harjoittamista ja että perustuslain 11 §:n nojalla kukaan ei ole velvollinen osallistumaan omantuntonsa vastaisesti uskonnon harjoittamiseen. Tämä on tärkeätä pitää mielessä.

Luvusta 2.3 on poistettu luonnoksen väite, että julkinen valta ei ole perustuslain mukaan tunnustukseton evankelis-luterilaisen kirkon erityisasemaan asettavan perustuslain 76 §:n tähden. Kuten lausuntomme totesi, perustuslakivaliokunnan kannan mukaan (PeVL 12/1982 vp) julkinen valta ei valtiosäännön nojalla ole tunnustuksellinen eikä tunnustukseton: se ei ole velvollinen järjestämään mutta se voi järjestää lainsäädännöllä palveluksia uskonnolliselle yhdyskunnalle, kunhan siten ei loukata kansalaisen oikeutta pysyä erillään uskonnonharjoituksesta. Täten toisaalta ministerille ei tarvitse järjestää uskonnon harjoittamisen mahdollisuutta valtioneuvoston yleisistunnossa valan vannomisen muodossa ja toisaalta ketään ei saa pakottaa osallistumaan uskonnon harjoittamiseen valtioneuvoston yleisistunnossa valan kuuntelemisen muodossa. Ministerin vannoessa valan olisi siis sellaisen ministerin, joka ei haluaisi osallistua uskonnon harjoittamiseen, poistuttava valtioneuvoston yleisistunnosta valan ajaksi. Sellainen olisi kuitenkin vastoin sitä historiallista jatkuvuutta ja symbolista merkitystä, jonka luku 3 liittää uuden ministerin juhlalliselle tilaisuudelle. Korjaus olisi luopua valasta.

On nurinkurista, että samalla kun viittaus perustuslain 76 §:ään poistettiin, valan kaava muutettiin valtakirkolliseksi.

Luvussa 2.3 väitetään, että ministerien vala- ja vakuutusasioiden käsittely ennen istuntoa tai menettelyt valtioneuvoston yleisistunnossa, jossa ministeri vannoo valan tai antaa vakuutuksen, eivät ole syrjiviä, eikä niissä erityisesti korosteta kenenkään vakaumusta. Mutta valan kaava Jumalan pyhine evankeliumeineen käy oikeasti vain kirkkouskovan vakaumukselle ja on silloin muita uskonnollisia vakaumuksia syrjivä. Hallituksen esityksen luonnoksessa valan kaava soveltui monelle muullekin uskonnolliselle vakaumukselle, ja sitä olisi edelleen voinut helposti muokata soveltumaan ehkäpä kaikille sellaisille uskonnollisille vakaumuksille, joille uskonnollisen valan vannominen ylipäättään kävisi ja olisi asianmukaista. Mutta toisaalta uskonnolliset valat eivät kaiketi ole minkään uskonnon, järjestäytyneen tai yksityisen, omaa sisältöä, paitsi mahdolliset uskonnollisen yhteisön sisäiset valat.

Luku 2.3 väittää, että valan antamista sinänsä ei ole pidetty ongelmalliseksi.

na. Mutta uskonnollinen vala julkisen vallan toiminnassa on ongelmallinen, minkä tähden niistä juuri on laajasti luovuttu. Esityksessä väitettä perustellaan toteamalla, että Jumalan mainitseminen on tietyissä traditioissa osa suomalaista perinnettä viittauksena perustuslakivaliokunnan kanta (PeVM 10/2002 vp, s. 7/II). Esimerkkinä mainitaan, että vuonna 2017 valtiolta järjesti valtiolliset hautajaiset, jotka järjestettiin uskonnollisena tilaisuutena. Mutta presidentti Mauno Koiviston valtiolliset hautajaiset olivat toki kirkolliset, koska hän oli kirkon jäsen, eivätkä tilaisuuden uskonnolliset osat olleet valtion vaan kirkon vastuulla. Toisaalta tulisi tyytyä järjestämään uskonnoton valtiollinen muistotilaisuus ja jättää hautajaiset yksityisiksi. Ongelma valtiollisissa hautajaisissa joka tapauksessa on, että ne ovat saattaneet olla kirkolliset myös kirkkoon kuulumattomalle vainajalle ilman tämän jättämää kirjallista lupaa, minkä nykyään vaatisi hautaustoimilain kunnioittaminen.

Luvussa 3 puhutaan, että ministerin valassa on osaltaan kyse suomalaisen kulttuurin syvärakenteen ilmentämisestä. Mutta ei valtakirkko ole mitään syvärakennetta suomalaista kulttuuria yleiseltä kannalta katsoen, eikä valtakirkko tarvitse demonstroitumista uskonnollisena valana julkisen vallan toiminnassa.

Lukuun suhteesta perustuslakiin ja säätämisyjärjestyksestä on lisätty kappale perustuslakivaliokunnan kannasta uskonnon ja omantunnon vapauden huomioon ottamisesta koulujen tilaisuuksissa (PeVM 2/2014 vp). Sikäli kuin tämä kanta on silloin ymmärrettävä koskevan myös ministerin valan vannomista, tärkeätä on huomata tarkastelun viimeinen virke: ”Perustuslakivaliokunta pitää mietinnössään tärkeänä, että uskonnollista ainesta sisältävissä tilaisuuksissa henkilölle jää todellinen ja aito vapaus valita, osallistuuko hän tilaisuuksiin.”

Tämäkin on ollut perusteena seuraavalle loppujen lopuksi varsin ällistytävälle lisäykselle samassa luvussa: **Valtioneuvoston yleisistunnon käytännön järjestelyillä voidaan myös toteuttaa todellinen ja aito valinnan vapaus sen suhteen, osallistuuko ministeri ja mihin kohtaan juhlallista seremoniaa.** Lisäys on suora reaktio yhdistyksemme lausunnon huomautuksiin, että ministerin vannoessa valan olisi sellaisen ministerin, joka ei haluaisi osallistua uskonnon harjoittamiseen, poistuttava valtioneuvoston yleisistunnosta valan ajaksi ja mahdollisesti sen ohella esteettisistä syistä aihetta kieltäytyä itse vakuutusta antamasta luonnostellun — ja myös nyt ehdotetun — vakuutuksen vanhahtavuudessaan naurettavan kaavan tähden. Mainittu lisäys olisi täten tehty, jotta osoitettaisiin sellaiseen mahdollisuuteen varaudutun eikä valan säätäminen tällöin kaatuisi puutteelliseen valmisteluun. Mutta tilaisuutta, jota pilaisivat uskonnollisen valan vannomisen ja vakuutuksen kaavan kelvottomuuden seuraukset, ei kuitenkaan voisi pitää juhlallisena. Onkohan hallituksen esityksessä siis kuviteltu, että kukaan ei

kuitenkaan poikkeuksellisiin järjestelyihin turvautuisi?

Korjauksena ehdotimme ja ehdotamme valasta luopumista ja vakuutuksen kaavan parempaa muotoilua tilaisuuden yksiselitteisen juhlavuuden toteuttamiseksi.

Ongelmalla on myös seuraava puolensa. Vakuutuksen kaavan kehnous ja suoranainen loukkaavuus johtuu siis siitä, että hallituksen esityksessä on haluttu saada aikaan vala ja koota sille sitten sellainen kaava kuin on koottu sekä muokata saadusta valan kaavasta vakuutuksen kaava sen sijaan, että vakuutuksen kaava olisi muotoiltu parhaaseen pyrkien suoraan. Tällöin ministerillä, joka haluaisi antaa vakuutuksen mutta joka olisi tyytymätön sen kaavaan, olisi syytä kieltäytyä tilanteen alkusyyntä eli valan vannomisen kuuntelemisesta. Se olisi tietenkin katastrofaalinen epäonnistuminen ehdotukselle ministerin valasta. Mutta ilmeisesti hallituksen esityksessä on laskettu sen varaan, että tyytymättömät eivät kieltäytyisi.

Lakiehdotuksen 4 a §:n yksityiskohtaiset perustelut puhuvat seuraavassa lainauksessa valasta kahdesti mutta vakuutuksesta ei kertaakaan: ”Henkilöllä olisi siten mahdollisuus kieltäytyä valasta uskonnollisin perustein tai millä tahansa muulla perusteella. Vastaavasti henkilö voisi valita esimerkiksi valan kaavan perinteeseen nojautuen.” Esityksen mukaan vakuutuksen valitsemisella ei siis olisi mitään itsenäistä arvoansa — no, itse asiassa vakuutuksen valitsemisella ei mitään arvoa olisikaan sen kaavan kehnouden tähden.

Valan toteutuksesta. Ehdotetuissa lakipykälissä ei säädettäisi tarkemmin valan toteutuksesta. Lakiehdotuksen 4 a §:n yksityiskohtaiset perustelut sisältävät seuraavan virkkeen: ”Henkilöltä ei ikinä milloinkaan tiedusteltaisi valinnan perusteita.” Koskeeko tämä vakuuttelu myös valan toteutusta? Verrataanpa ehdotettua sääntelyä siihen, että vuodet 1949–1986 oikeudenkäymiskaaren 17 luvun todistajan valaa ja vakuutusta koskevan 29 §:n 1 momentin johdantolause kuului seuraavasti: *Todistajat vannokoot kukin erikseen, käsi kirjalla tai uskontokuntansa määräämää menoa noudattamalla, tämän valan: Valassa vannottiin kaikkivaltiaan ja kaikkietävän Jumalan kautta. Sellainen vala selvästi sopi monelle järjestäytyneelle uskonnolle, mutta, ottaen huomioon uskonnonvapauslain tuonaikaisen valaa koskevan pykälän, sääntely ei ehkä mukautunut yhteen jumalaan yksityisellä tavalla uskovan yhden ihmisen haluun vannoa vala pelkästään kaava ääneen lausuen.*

Evankelis-luterilaisella kirkolla ei kaikei ole normeja valan vannomisesta. Ei siis vaatimusta, että mahdollinen vala on vannottava kaksi sormea Raamatulla, kuten on ollut tähän asti käytäntönä ministerin valojen yhteydessä. Tuomarinvalan kaavassa oli ilmaisu ”vannon Jumalan ja hänen pyhän evankeliuminsa kautta”, jonka mahdollisesti saattoi katsoa sisältäneen sen, että sen symboliksi oli käytettävä tai ainakin sai käyttää Raamattua.

Kuitenkaan virkavalan kaava ei viitannut Jumalan pyhään evankeliumiin, ja silti Raamattu oli pöydällä ja kaksi sormea Raamatulla jo ministerin mahdollisen virkavalan aikana. Myöskään todistajan valan kaavassa ei tuota ilmaisua ollut, ja silti tuomioistuimissa oli Raamattu. Mihän Raamatun käyttö silloin ylipäättään perustuu tai perustui? Onko virkavala ja oliko todistajanvala ajateltu ainakin lähtökohtaisesti (ev.-lut.) kristinuskon mukaisiksi asettamalla Raamattu pöydälle valmiiksi? Millä oikeudella? Eikö erityisesti kirkon jäsenelle sallittu uskomista toisin kuin kirkko opettaa — siis uskomista Raamatusta riippumattomasti? Virkavalan vanhoja saattaa tai todistajanvalan vanhoja saattoi kaiketi oma-aloitteisesti pidättyä tästä Raamatun käytöstä ja pyytää Raamatun poistamista. Oletus vanhojen Raamatun käytöstä on ilmeisesti vain lakeihin perustumaton valtakirkollisuuden oikeudeton ilmentymä ja riippumaton siitä, viittaako vai ei valan kaava Jumalan pyhään evankeliumiin.

Lehtikuvista päätellen valtioneuvoston yleisistunnossa avattu Raamattu on jopa jätetty pöydälle yksien ministerien valojen jälkeen toisten ministerien vakuutusten ajaksi. Sellainen on hyvin asiattonta vakuutusta kohtaan.

Nyt 4 a § ei sano Raamatusta mitään. Silloin voi kysyä, riittääkö 4 b §:n 1 momentti Raamatun tarjoamiseen valan valinneeille ministerille, sillä pykälät itse sisältävät vain valan kaavan lausumisen ilman mitään mainintaa symbolisesta rekvisiitasta. Ainakin oikeudetonta olisi tiedustella ministeriltä, haluaako hän Raamatun, saati asettaa Raamattu kysymättä valmiiksi pöydälle. Valan esilukijan olisi joka tapauksessa luovuttava kehotuksesta valan vanhojalle asettaa kaksi sormea Raamatulle.

Edelleenkin voimassa olevan tai ainakin erikseen kumoamatta jääneen Suomen kreikkalaiskatolisen kirkkokunnan jäsenten valantekemisestä annetun asetuksen (310/1932) 1 § kuuluu seuraavasti: *Suomen kreikkalaiskatolisen kirkkokunnan jäsen tekee uskollisuuden-, virka-, asianosaisen- sekä todistajanvalan ilman papin avustusta, seisoen avatun evankeliumikirjan edessä kolme oikean käden ensin[m]jäistä sormeja ylösnostettuina, lukemalla valan kaavan sanat joko hänelle annetusta kaavasta tai valanottajan sanelun mukaan.* Tulipa tästä yhteys virkavalan kautta ministerin juhlalliseen valaan tai ei, niin valan valinnut ortodoksiseen kirkkoon kuuluva ministeri voisi tuoda mukanaan kirkkonsa evankeliumikirjan — joka ei ole Raamattu — valtioneuvoston yleisistuntoon ja pyytää, että hän saisi avata sen pöydälle eteensä valansa ajaksi. Sitä häneltä tuskin tohdittaisiin kieltää, vaikka 4 a § ei mitään sellaisesta sanoisikaan. Mutta ministeriltä ei olisi oikeutta tiedustella mahdollisesta evankeliumikirjan käytöstä.

Edelleenkin voimassa olevan tai ainakin erikseen kumoamatta jääneen juutalaista uskontoa koskevan mooseksenuskolaisista annetun lain (7/1918) 5 §:n 2 momentti sanoo seuraavaa: *Kun mooseksenuskolainen tekee valan,*

vannokoon ”Jumalan ja hänen pyhän lakinsa kautta”. Ehdotetussa ministerin valan kaavassa ilmaisu ”vannon . . . , että . . . toimin Jumalan ja Suomen valtakunnan lain ja laillisten sääntöjen mukaan” saattaisi mahtua tämän asetuksen käytännön piiriin, mutta toisaalta ilmaisu ”vannon Jumalan ja hänen pyhän evankeliuminsa kautta” tietystikään ei. Toisaalta siis ainakin vuosina 1949–1986 juutalaisen seurakunnan jäsen saattoi vannoa todistajanvalan Tooran ääressä, sikäli kuin se oli hänen seurakuntansa määräämä käytäntö.

Yhteenvetona voi todeta, että **lakiehdotus ei salli valan toteutusta esineellistä symboliikkaa sisältävällä tavalla**, toisin kuin hallituksen esityksessä on varmaankin ajateltu vannomisen Jumalan pyhän evankeliumin kautta tarkoittavan. Tai ainakaan lakiehdotus ei salli valan toteutusta esinesymbolein valan järjestäjän toimesta tai ehdotuksesta vaan korkeintaan pelkällä valan vannonjan omatoimisuudella.

Siis se erityinen muutos, joka lausuntokierroksen jälkeen tehtiin hallituksen esityksen luonnoksen valan kaavaan, että hallituksen esityksen valan kaava viittaa nyt Jumalan pyhään evankeliumiin, ei riitä jatkamaan tähänastista Raamatun käyttöä. Mahdollisesta Raamatun käytöstä ja sen käyttötavasta tulisi säätää itse lakitekstissä, siitäkin huolimatta tai juuri sen tähden, että vanhat käytännöt eivät enää olleet perustuneet lakiin.

Tästäkin ongelmasta päästäisiin luopumalla ehdotetusta valasta.

ALLEKIRJOITUS KYNÄTTÄ

matematiikan dosentti Jouni Luukkainen

puheenjohtaja, Pääkaupunkiseudun ateistit ry

Wallininkuja 2 C 53, 00530 HELSINKI

045 2129 763; jouni.luukkainen@helsinki.fi; www.ateistit.fi